

Esbjerg Flyveplads under 2. verdenskrig

Det Danske Luftfartsselskabs store maskine på Esbjerg Flyveplads i Kjersing. Flyet er en Fokker F.VII a. Det bar navnet "Esbjerg" og var i tjeneste fra 1929 til 1946 hos DDL.

Esbjerg Flyveplads

Esbjerg Flyveplads eksisterede allerede før 2. verdenskrig som en mindre civil lufthavn med regelmæssig trafik fra Esbjerg til København og Hamborg. Under krigen blev flyvepladsen brugt af tyskerne som base og træningsplads for forskellige flyenheder bl.a. jagerfly, som primært skulle beskytte den jyske vestkyst og skibstrafikken langs kysten mod angreb fra engelske bombefly. Flyvepladsen lå nordøst for Kjersing Skov i det område, der nu er industrikvarter. Pladsen bestod af to diagonale græsdekke startbaner, som var gennemskåret af markerede, men ikke eksisterende grusveje, så pladsen dermed var svær at opdage fra luften. Foruden startbanerne rummede området en del flyverskjul, flyhangarer, mandskabsbarakker og officer-barakker. Et område med mandskabsbarakker lå tæt ved jernbanen i den nordlige del af Kjersing Skov lige nord for "gården". Efter angrebet d. 27. august 1944 blev flyvepladsen nedlagt og banerne blev pløjet op.

Kampvognsgrave og minefelter skulle beskytte Esbjerg By

Nord for Spangsbjerg Møllebæk løb dengang en kampvognsgrav, nærmest en voldgrav, der var den ene af to rækker spærringer, der løb hele vejen rundt om Esbjerg. Den anden løb nord om flyvepladsen. Hvis de Allierede ved en invasion gik i land på den jyske Vestkyst, skulle disse spærringer forhindre de allieredes kampvogne i at komme ind til Esbjerg By. Selve kampgravene var 7 meter brede og 4 m dybe og havde en profil som et omvendt hus med først lodrette, så skrånende sider. På begge sider af voldgraven var der pigtrådspærring og udlagte miniefelter. På overdrevsbakkerne nord for Spangsbjerg Møllebæk var der anlagt skyttegrave, der stadig kan ses som fordybninger i terrænet. Enkelte bombekratre kan også ses i området.

Lejrens hovedvagt, tidligere Tysk Hovedvagt.

Flygtninge strømmer til Danmark

I de sidste måneder inden 2. verdenskrigs afslutning strømmer flygtninge fra Tyskland og østeuropa til Danmark. Det er primært kvinder, børn og ældre mennesker, der er flygtet fra de ødelagte byer i deres hjemlande. Efter tyskernes kapitulation bliver flygtningene delt op i tyske flygtninge og allierede flygtninge, og de fordeles i forskellige lejre. De mange bygninger på flyvepladsens område ved Kjersing bliver indrettet til flygtningelejre.

Krankenrevier var det tyske navn for lejrens "sygehus" eller lazaret.

I lejrens uldspinneri var der aldrig tomt, her manglede ingen arbejdskraft – fra morgen til aften var der travlhed. Spinderokke m.m. var lavet i lejren.

Tyske flygtninge bag pigtråd

I perioden fra maj 1945 til august 1946 boede der i området op mod 3000 tyske flygtninge, fordelt på 4 lejre. De tyske flygtninge måtte ikke forlade lejrene, der blev bevogtet af bevæbnede vagter. Der blev også opsat pigtråd omkring lejrene. Inden for området blev der etableret forskellige værksteder, skole for børnene og flygtningelazaret. På markerne i området blev der anlagt haver for at holde flygtningene beskæftigede og for at give et tilskud til de sparsomme madrationer.

Tekst: Anne-Vibe Jensen i samarbejde med Historisk Samling fra Besættelsestiden under Sydvestjyske Museer. Fotos: Esbjerg Byhistorisk Arkiv og Historiske Samling fra Besættelsestiden under Sydvestjyske Museer.

Angrebet på Esbjerg Flyveplads d. 27. august 1944

Søndag d. 27. august var en dejlig sommerdag, men skulle senere blive husket som Vestjyllands blodige søndag. Om eftermiddagen blev Esbjerg by overfløjet af 371 amerikanske bombemaskiner og 156 jager. Amerikanerne var gået på vingerne for at angribe mål i Berlin, men på grund af dårligt vejr var missionen blevet aflyst. På vej hjem til baser i England blev det bl.a. besluttet at bombe Esbjerg Flyveplads. Der var 60 fly, der kastede bomber i 4 bølger, og der blev kastet 115 stk. 500 kg bomber og 10 brandbomber. De to første bølger faldt over "Solbakkegård" og et område med flyhangarer lige nord for gården. De to sidste bølger faldt over to områder med mandskabsbarakker øst for flyvepladsen, og jernbanen, der fører fra Esbjerg til Varde, blev også ramt. Solbakkegård, der lå lige syd for flyvepladsen, var blevet beslaglagt af tyskerne, og gården blev totalt udbombet ved angrebet. Kort efter bombemaskinerne havde smidt deres bomber, blev pladsen angrebet af amerikanske jagermaskiner, der med maskingeværer skød på alt, hvad der lignede militære bygninger, køretøjer og soldater. Tyskerne svarede igen ved at skyde på de amerikanske fly med antiluftskyts, og en bombemaskine blev ramt i bagenden og knækkede i to stykker. Flyet styrtede ned i Sædding, og hele besætningen på 10 mand blev dræbt. Tre af jagerflyene blev skudt ned over havet. En pilot overlevede, men blev taget som krigsfange af tyskerne.

I forbindelse med det engelske bombardement af lufthavnen blev Holger Villadsens gård Solbakkegård ramt.

Bombekratre efter luftangrebet på Esbjerg Flyveplads.

De så det ske

De mennesker, der boede på gårde og ejendomme tæt ved flyvepladsen, oplevede angrebet på nærmeste hold. Nogle naboer til Solbakkegård havde lige sat søndagskaffe og lagkage på bordet, da de måtte løbe i beskyttelsesrum, da luftalarmen lød. Da de senere kom tilbage til deres hus, var lysekronen faldet ned i lagkagen. Familien Hansen, der boede tæt på det sidste bombemål ved jernbanen lige nord for "gården", blev så panikslagne, da bomberne begyndte at falde, at de løb op i et beskyttelsesrum ved de tyske barakker. De var kun lige kommet i beskyttelsesrummet, da bomberne ramte barakkerne, og indgangen blev dækket med jord. Den ene af sønnerne ville ikke med i beskyttelsesrummet, men tog en dyne og løb ud i en tysk løbegrav ved gården og dækkede sig der. Der så han maskinerne tømme deres last lige over sig, og han var meget bekymret for sin familie, der var indespærret i beskyttelsesrummet. Efter angrebet blev familien hurtigt gravet ud, men deres hus var blevet skadet af lufttrykket, vinduerne var blæst ud og loftet faldet ned.

Langt fra hjemmet men borte fra krigen oplevede disse 20 lettiske børn deres store konfirmationsdag, helt som var de hjemme i Letland. Drengenes konfirmandtøj er bl. a. omsyede marine uniformer, skjorterne er gamle lagner

Røde Kors lejr for allierede flygtninge

I august 1946 blev de tyske flygtninge flyttet til andre lejre. Dansk Røde Kors overtog ansvaret for lejrene, der nu skulle bruges til allierede flygtninge primært fra Polen og Baltikum. Bevogtningen ophørte, og pigtråden blev delvist fjernet. De "arbejdsduelige" flygtninge blev sendt på landarbejde overalt i landet, mange blev sendt til roemarkerne på Lolland-Falster. De flygtninge, der arbejdede udenfor lejrene, skulle betale skat og også betale for deres ophold i lejren. De polske flygtninge byggede deres egen kirke. Alle børnene gik i skole, og også de voksne flygtninge fik sprogundervisning særlig i engelsk, da mange ønskede at udvandre til England, Canada, Australien og Argentina. Den allierede flygtningelejr blev nedlagt i sommeren 1948.

Der var aldrig problemer med at skaffe køkken personale, tværtimod. Lejrens danske køkkenchef kunne vælge og vrage blandt mange nationers kogekoner og kokke.

Esbjerg
Kommune